

JÄSEN NO 202

Marangun kylässä, lähellä kaikkien Kilimanjaron kiipeäjien tunteman Coca Cola -reitin alkupistettä on 58 vuotiaan Gipson J. Lyimon kotitila, eekkerin ala Kilimanjaron rinnettä puolentoista kilometrin korkeudessa. Gipsonilla on Marangu East Co-Operative Societyn jäsenkortti numero 202, joka todistaa hänet yhdeksi varhimmista kylän 1162 osuuskuntaviljelijästä.

Gipsonin perusosuuskunta on yksi Afrikan vanhimman osuuskunnan, Kilimanjaro Native Co-operative Unionin 68 jäsenestä. Jäsenviljelijöitä on KNCU:ssa tänään kaikkiaan täydet 60 000.

Gipson Lyimon olemus on harkitseva, vaatimaton ja samalla omanarvontunteinen. Hän on valistunut viljelijä, joka pyrkii varmistamaan toimeentulonsa kaikissa oloissa niin hyvin, kuin mahdollista: viljelyssä on maissia, auringonkukkaa, banaaneja, vihanneksia, perunoita, hedelmiä – eläiminä kaksi lehmää, kolme vuotta ja kanoja. Lapsista kuusi vanhinta on omilla ammateissaan eri puolilla maata, nuorimmainen käy yläastetta kotona asuen. Gipsonin, kuten useimpien KNCU:n muidenkin kahvinviljelijöiden onni on, ettei heidän toimeentulonsa ole pelkän kahvin varassa. Vuonna 2004 Gipsonin kahvisato oli 250 kg, viime vuonna vain 6 kg, tälle vuodelle hän odottaa noin 120 kiloa. Eikä kahvin maailmanmarkkinahinta välitä paikallisen sadon romahtamisista.

Koko KNCU:n kahvisato oli viime vuonna(vuonna 2006) 1,168 miljoonaa kiloa, odotukset tälle vuodelle noin 1,54 miljoonaa kiloa. Tämä on kaukana viiden vuoden takaisesta 5 – 7 miljoonan kilon tasosta, mikä sekin oli jo roimasti alempi 10 vuoden takaisesta normaalista 10 miljoonasta kilosta – tärkein syy viljelijöiden mukaan on viime vuosien saamatta jääneet sateet. Vaikka yksityinen kahvinvälitys on vienyt KNCU:n nykykaupasta lähes 50 %, merkitsee se vuositasolla vain 10 – 15% aiempien vuosien normaalisadosta.

Vuoden 2006 sato, 1,168 miljoonaa kiloa kahvia toi KNCU:lle 2 576 946,20 dollarin myyntitulot, reilun kaupan osuus tästä oli 377 460 kg ja USD 1 109 635,95 – lopusta 791 030 kg:sta markkinhintaista kahvia tuloutui USD 1 467 310,25.

SIUNATTU KILPAILUNVAPAUS

Raakakahvin ostaminen suoraan viljelijöiltä sallittiin Tansaniassa 1990-luvun lopulla ja tämän seurauksena KNCU:n osuus Kilimanjaron alueen koko kahvikaupasta on pudonnut lähes puoleen. Tämän on mielellään nähty

todistavan liberalisoinnin siunauksellisuudesta ylipäätään. Hyvää on, että KNCU joutuu todistamaan tuottamansa lisäarvo viljelijöille avoimessa järjestelmässä ja että se pääsee samalla eroon monopoliaseman mukanaan tuomista argumenteista ideologisissa hyökkäyksissä.

KNCU päättää satokauden alkaessa viljelijöille tarjoamastaan ennakkohinnasta parhaan maailmanmarkkinahintojen kehittymisestä keräämänsä ymmärryksen mukaan ja alkaa ostaa kahvia jäseniltään ja muilta viljelijöiltä tällä hinnalla. Tässä vaiheessa – ja vasta tässä – astuvat yksityiset ostajat markkinoille ja tarjoavat säännönmukaisesti hieman korkeampaa käteishintaa.

Yksityisten kahvinostajien strategia perustuu tähän KNCU:n määrittämään hintatasoon, joka KNCU:n on vähintään keskimäärin saatava koko satokaudelta, ettei se tee tappiota suurelta osin lainavaroin rahoitetulla kahvinhankinnallaan. Jos KNCU pystyy myymään kahvinsa markkinoille ennakkoarviotaan parempaan hintaan, tilitetään jäsenviljelijöille loppusuorituksena satokauden ylijäämästä kertynyt osuus ja tämä kokonaishinta lähes säännönmukaisesti ylittää reilusti yksityisten ostajien maksaman hinnan.

KNCU:n tärkein vaikutus markkinoilla on tämä markkinatilanteeseen perustuva hinnan määrittäminen, jota yksityisten ostajien on pakko seurata, koska osuuskunnan jäsenverkko levittää tehokkaasti tiedon vallitsevasta hintatasosta viimeisellekin viljelijälle.

Gipson Lyimo sanoo olleensa siinä onnellisessa asemassa, että hänen ei ole ollut pakko taloudellisessa ahdingossa myydä kahviaan yksityisille ostajille välittömän käteisen saamiseksi. Myös viime vuoden vaatimattomat 6 kg päätyivät osuuskunnan ostopisteeseen.

Uutena lisätoimijana Kilimanjaron alueella on amerikkalainen kansalaisjärjestö, Techno Serv, joka on tehokkaasti organisoinut alueen parhaat viljelijät ”Quality Coffee Groupeiksi”, saanut luvan näiden kahvin vientiin ohi Moshin pakollisen kahvipörssin ja aikaan merkittävän viennin USA:n Gourmet Coffee –markkinoille. Koska järjestely hyvään markkinataloudestaan hyväksyi vain hyvien tuottajien parhaat kahvit, päätyi Quality Groupin heikompileatuinen kahvi KNCU:n jäsenosuuskuntien ostopisteisiin. Kun näissä kahviostoista vastaavat sihteerit saavat palkkansa ostetun kahvimäärän mukaan, oli tilanteeseen vaikea saada korjausta ja KNCU joutui tekemään kategorisen päätöksen Quality Groupin jäsenten erottamisesta osuuskunnista ja heidän kahvinsa ostamisen lopettamisesta.

Koettu tilanne on kuitenkin pakottanut KNCU:n kehittämään menetelmiä, joissa viljelijää kyetään paremmin palkitsemaan korkeammasta laadusta. Tällä hetkellä suurimpaan osaan viljelijöitten kahvista voidaan soveltaa karkeaa kahden laatuluokan aistinvaraista lajittelua kahvin kyläostopisteessä – täsmällisemmän arvioinnin voi tehdä vain koulutettu kahvinmaistaja, eikä se muutaman kilon eristä olisi mahdollista vaikka henkilökuntaa ja välineitä olisikin – eikä niitä ole.

Kahvin ulkonäköön perustuvan luokittelun hintaero on 100 Tansanian shillinkiä kilolta raakakahvia, kun kuluvan satokauden ennakkohinta oli 1800 Tshs (n. 1,10 EUR/kg)

Jottei sortuisi Techno Servin rusinat pullasta –politiikkaan on KNCU:n pakko ratkoa ongelmaa parantamalla koulutuksen avulla kahvin laatua niin, että ohjelmaan osallistuvien viljelijöitten kahvin laatu täyttää vaaditut tavoitteet ja pienemmätkin erät voidaan kerätä yhteen laadun vaarantumatta.

Käynnissä olevaan Quality Improvement Projectiin on nyt alkuvaiheessa osallisina yli 6000 viljelijää ja sen ensimmäisen kahden vuoden kustannukset ovat 120 000 USD, joista KNCU itse rahoittaa reilun kaupan lisästä 48 000 USD.

Laatuohjelmaa palvelee toissa vuonna perustettu taimisto, jossa tuotetaan Tanzania Coffee Research Institutuen kehittämiä uusia kestävämpiä ja satoisampia lajikkeita kahvipensaiden uusintamiseksi.

KNCU:n tuore luomukahviohjelma osoittautuu tulevaisuudessa ehkä osuuskunnan merkittävimmäksi kehityshankkeeksi.

Gipson J. Lyimo ja 600 muuta viljelijää Marangu East –osuuskunnasta kuuluvat KNCU:n luomukahvituotannon pioneereihin. Ohjelma alkoi vuonna 2002 ja ensimmäinen sertifioitu sato, vaatimattomat 30 tonnia saatiin viime vuonna. Tämän vuoden sadoksi ennakoidaan 85 tonnia yhteensä viidestä osuuskunnasta ja 1100 viljelijältä. Tavoitteena on saada luomutuotannon piiriin 5000 viljelijää vuoteen 2010 mennessä, jolloin luomusato olisi yhteensä 500 tonnia.

Luomutuotantoon siirtyminen vaatii tavallisesti kolmen vuoden siirtymäkauden, ellei viljely jo ole ollut kemikaalitonta, jolloin yksi vuosi riittää.

KNCU:n kunnianhimoinen tavoite on saada 80 –90% jäsenistään sertifioituiksi luomutuottajiksi. Tämä vaatii pieniltä tiloilta hyvää yksituumaisuutta, sillä yksittäistä tilaa ei ole tavanomaisen viljelyn keskellä mahdollista sertifioida luomutilaksi, sillä ympärillä on oltava riittävä suoja-alue.

Luomutuotantoon siirtymistä ohjaa ja rahoittaa Ruotsin kehitysyhteistyövirasto SIDA:n luomutuotanto-ohjelma EPOPA yhdessä hollantilaisen HIVOS-rahaston kanssa.

Kun KNCU:n luomukahvituotanto toistaiseksi on liian vähäistä isompien ostajien jatkuvaan tarpeeseen, on Tampereen kehitysmaakauppa käynyt alustavia neuvotteluja siirtymisestä käyttämään luomukahvia KNCU:n suodatinkahvissaan (Africafe, Kirkkokahvi). Tämä vaatii kuitenkin tarkkaa perehtymistä tarjolla olevaan kahviin, sillä käyttämiämme AA ja AB -laatuja on luomukahvissakin alle 30 %, minkä vuoksi pitäisi pystyä löytämään sellainen koostumus, että se olisi järkevää ja mahdollista sekä myyjälle että ostajalle.

